N°. 26. Donderdag 25 Juni 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Vertrek van de Roode Kruisambulances.

De eerste twee ambulances, vanwege het Nederlandsche Roode Kruis naar de peststreken in Indië uitgezonden, hebben 23 dezer uit den Haag de reis derwaarts aanvaard.

De samenstelling is als volgt:

Ambulance I: M. C. J. Beerstecher, hoofdverpleegster; A. Zwart en J. Buys, verpleegsters.

Ambulance II: J. Vermaas, hoofdverpleegster: E. Veenstra en J. Hulst, verpleegsters.

De trein, welke de zusters naar Marseille ter Kawi voert, vertrok van het Hollandsche Spoor te 9.37 onder de luide toejuichingen van een menigte belangstellenden, vrienden en verwanten. Het afscheid was allerhartelijkst. De eerste klasse-wachtkamer werd geheel in beslag genomen door de vele dames en heeren, die gekomen waren om het kleine, dappere troepje zusters, van wie sommige reeds de ellende van het slagveld in den Balkan van nabij aanschouwden, uitgeleide te doen.

Van alle kanten werden de vertrekkende zusters omringd, met bloemen werden ze als 't ware overladen, een attentie van den Bond van bestuurs-ambtenaren.

Een aardig moment was het nog toen slechts een paar minuten vóór het vertrek een ijlbode aan het station verscheen voor zuster Zwart, die vroeger deel uitmaakte van de Servische ambulance, brengende de Roode Kruismedaille, de koninklijke onderscheiding, haar juist gisteren toegekend. Zichtbaar blij aangedaan werd zuster Zwart het insigne op de borst gehecht.

VERSLAG

van de werkzaamheden van het „Max Havelaarfonds" over het vereenigingsjaar 1913.

Gedurende het vereenigingsjaar 1913 werd het werk voortgezet overeenkomstig de beginselen, die in ons vorig verslag werden ontwikkeld.

Van de zes personen, die bij den aanvang van 1913 met studievoorschotten werden gesteund, vertrokken er in den loop van dat jaar twee na voltooide studie naar Indië. Beiden vonden goede betrekkingen in gouvernementsdienst. Een van deze twee gewezen pupillen maakt geregeld geld over ter aflossing van de hem verstrekte voorschotten; de andere zal, naar wij hopen, spoedig een aanvang maken met het volgen van dit goede voorbeeld.

Van de vier overigen stelde één onze verwachtingen te leur, tengevolge waarvan niet langer steun mocht worden verleend; de drie anderen werken met ijver en volharding, twee hunner hopen in den loop van 1914 het einde van hun studie te bereiken, om daarna naar hun geboorteland terug te keeren.

Bovendien werd in 1913 steun verleend aan één persoon, die te voren daarvoor nog niet in aanmerking kwam. Deze bleek een zeer ijverige en begaafde jonge man te zijn, die aan een inrichting van middelbaar technisch onderwijs goede vorderingen maakte en waarschijnlijk in den loop van 1914 tot het doen van het eindexamen zal worden toegelaten. Sedert het begin van dit jaar ontvangt hij een toelage uit Indië, waardoor de steun van ons fonds belangrijk kon worden verminderd.

Van de zeven hierboven bedoelde personen waren herkomstig:

Van Java	2
Van Sumatra's Westkust	2
Van de Bataklanden	2
Van Ambon	1

Hun studierichtingen lieten zich aldus samenvatten:

a. handelskennis	1
b. taalstudie	2
c. acten lager onderwijs	2
d. koloniale landbouw (m.o.)	1
e. electro-techniek	1

Met uitzondering van die onder sub c. bedoeld geldt het hier studiën, waarvoor in Indië tot dusver geen met de Nederlandsche gelijkwaardige diploma's kunnen worden verworven.

Het ligt in de bedoeling van het bestuur, om in de toekomst het verleenen van steun zooveel mogelijk te bepalen tot gevallen, waarin gestreefd wordt naar het verkrijgen van bekwaamheden, waarvoor de studiegelegenheid in Indië ontbreekt.

* * *

Alles te zamen genomen meent het bestuur met tevredenheid op het afgeloopen jaar te mogen terugzien. Wel is waar werd in één geval bittere teleurstelling ondervonden, maar daartegenover stond, dat in de andere gevallen ernst en ijver te prijzen vielen. De persoonlijke aanrakingen met deze pupillen — meest door tusschenkomst van onzen penningmeester — waren van aangenamen aard; ook buiten de eigenlijke studiebelangen kon dikwijls goede raad worden gegeven, omdat wederzijdsch vertrouwen en sympathie aanwezig waren. Onze overtuiging, dat de Vereeniging goed en vruchtbaar werk verrichten kan en zulk werk reeds verricht heeft, is door de ondervinding, in 1913 opgedaan, niet weinig versterkt.

Het schijnt ons daarom van groot belang, dat wij in staat blijven ons werk op de aangevangen wijze voort te zetten en uit te breiden, maar dit zal alleen mogelijk zijn, wanneer onze geldmiddelen versterkt worden.

Uit het hierachter volgend overzicht van onze geldmiddelen blijkt toch, dat op 31 December 1913 het bedrag der verstrekte studievoorschotten (*f*5960.08½) het bedrag van ons kapitaal (*f* 5704.24) reeds overtrof. Wel is waar zijn die voorschotten ten deele ook betaald uit de contributiën, uit gekweekte rente en uit het subsidie ten laste der Indische begrooting, zoodat wij, met behulp van het subsidie, in 1914 nog wel ongeveer hetzelfde zullen kunnen doen als in 1913, maar veel verder zullen wij onze werkzaamheid toch niet kunnen doen voortduren, tenzij wij daartoe door veel ruimer vloeiende middelen in de gelegenheid worden gesteld. De jaarlijksche bijdragen, die in het eerste jaar van onze Vereeniging *f* 477 inbrachten, waren over 1912 geslonken tot *f* 462, en over 1913 tot *f* 407. Op 31 December was het aantal contribueerende leden door afschrijving en bedanken teruggebracht tot 76 met een gezamenlijk bedrag aan jaarlijksche bijdragen van *f* 357. Tot ons groot leedwezen moeten wij dus vaststellen, dat wij van de zijde van het publiek voor ons streven steeds minder steun ontvangen. Wij hopen, dat de kennisneming van dit verslag velen duidelijk zal maken, dat onze Vereeniging nuttig en vruchtbaar werk verricht en dat het van groot belang is, den voortgang van dit werk te verzekeren. Wij doen daarom een beroep op de ons trouw gebleven leden, niet alleen om zoo mogelijk het bedrag van hun bijdragen te verhoogen, maar ook om ons streven in wijderen kring bekend te maken en het aantal van onze leden te doen toenemen.

* * *

Evenals het vorige jaar mogen wij ook thans melding maken van de hartelijke medewerking, die wij bij de vervulling van onze taak zoo van verschillende hoogleeraren, leeraren en onderwijzers, als van de Studiecommissie der Vereeniging „Oost en West" mochten ondervinden.

Voor den stand onzer geldmiddelen op het eind van het vereenigingsjaar wordt, voor zooveel nog noodig, verwezen naar de hierbij in afschrift overgelegde jaarverantwoording.

Het Bestuur van het Max Havelaarfonds,

de Voorzitter,
HENDRIK MULLER.

de Secretaris,
C. Th. VAN DEVENTER.

Debet.	REKENING EN VERANTWOORDING 1913.		Credit.
Onkosten (porti, zegels, enz.)	f 60.99	Interest	f 70.53
Reserve Overboeking saldo	- 1416.54	Jaarlijksche bijdragen en subsidies	- 1407.—
	- 1477.53		f 1477.53

Debet.	BALANS PER 31 DECEMBER 1913.		Credit
Kas	f 15.97	Kapitaal	- 5704.24
Prolongatie U/g	- 1200.—	Reserve.	- 1896.38
Kassier	- 48.56		
Quitantie-rekening Kassier	- 25.—		
Contributie-quitanties	- 351.—		
Studie-voorschotten	- 5960.09		
	f 7600.62		f 7600.62

Gezien en goedgekeurd.
's-Gravenhage, 8 Mei 1914.
Namens het Bestuur der Vereeniging „Max Havelaar Fonds".
HENDRIK MULLER, Voorzitter.
C. TH. VAN DEVENTER, Secretaris,

's-Gravenhage, 1 Februari 1914
De Penningmeester,
J. H. DIJKMAN.

Gezien en goedgekeurd.
's-Gravenhage, 12 Juni 1914.
De Financieele Commissie der Ver. „Max Havelaar Fonds",
C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
H. LOUDON.
P. J. VAN HOUTEN.

Uit de O. I. Mail.

Pestbestrijding.

„De Javabode" meldt:

Overste Ruzette bezocht Soerabaja en toonde een groote activiteit.

Met 1 Juni j.l. zou de overgang van het hoofdbureau van technische pestbestrijding naar Malang plaats hebben.

Met machtiging van den resident van Pasoeroean is door den assistent resident van Malang eene ruime woning ingehuurd om te dienen als centraal bureau. Aldaar zullen 's avonds de bijeenkomsten van de geneesheeren gehouden worden, terwijl het gebouw tevens zal dienen voor logeer-gelegenheid, zoo noodig van deze geneesheeren en van de pas uitgezonden doktoren.

De impregnatie van pestzeilen met een prodécé van wasresidu en asphalt is onvoldoende gebleken.

Thans geschiedt de impregnatie met zuivere parafine, waarvan het smeltpunt zeventig graden bedraagt.

Aan de gevangenis alhier is opgedragen tot ultimo November het vervaardigen van 1800 zeilen, waarvoor een bedrag van vier ton toegestaan is.

Tehuis voor Inlandsche verpleegsters.

De „Loc." deelt mede, dat te Semarang een vergadering is gehouden, waar in principe besloten is tot oprichting van een tehuis voor haar, die opgeleid worden tot inlandsche verpleegsters.

Op de vergadering waren ook de residentsvrouw, de regent en z'n vrouw, doktoren en voorzitters van inlandsche vereenigingen.

Uit de discussie bleek, dat de tegenwoordige wettelijke bepalingen aan dit doel moeilijkheden in den weg leggen.

Uitbreiding van M. U. L. O. scholen.

Aan de M. U. L. O. scholen te Bandoeng, Djokjakarta, Soerakarta en Soerabaja zal bij het begin van het schooljaar 1914—1915 een voorklasse worden verbonden.

Bevordering van het Nederlandsch lezen.

Ruim een drietal jaren geleden is o.m. bepaald, dat aan elke openbare lagere school der 2de klasse op Java en Madoera eene volksbibliotheek zou worden verbonden. Voor de inrichting, het beheer en het gebruik dier bibliotheken is een reglement vastgesteld, waarbij o.m. bepaald is dat leerlingen van openbare lagere inlandsche scholen kosteloos de voor hen geschikte werken uit de volksbibliotheek hunner school ter lezing kunnen ontvangen. Die werken zijn voor het meerendeel geschreven in het Javaansch en Soendaneesch.

Ten einde zich ook op gemakkelijke wijze Nederlandsche lectuur te kunnen verschaffen, zal voor de inlanders, die het Nederlandsch machtig zijn, aan de inlandsche scholen waar die taal onderwezen wordt, eene volksbibliotheek van Nederlandsche werken worden verbonden.

De regeling dezer zaak zal geschieden door de commissie voor de volkslectuur, terwijl zij in het volgend jaar voorloopig voor 100 scholen zal worden toegepast.

Inrichting voor de opleiding van kadaster personeel.

Zooals vroeger vermeld, is de het vorige jaar in het leven geroepen cursus voor opleiding van Europeesch en Inlandsch personeel bij het kadaster te Bandoeng voorloopig ondergebracht in een huurhuis. Voor het bouwen van een eigen gebouw op een daartoe door den heer Biezeveldt aangekocht terrein, is thans door de regeering eene som van ongeveer *f* 29000 toegestaan.

Het onderwijs in de Hollandsch Chineesche scholen.

Een der ambtenaren voor Chineesche zaken is bezig een dienstreis te maken, ten einde in verschillende Hollandsch Chineesche scholen een kijkje te nemen en na te gaan of het wellicht niet wenschelijk zou zijn, dat het in die scholen gegeven onderwijs in verband met practisch-sociale aangelegenheden gewijzigd of aangevuld wordt. Het is nuttig, dat in deze kwestie niet alleen de inspecteurs van onderwijs adviseeren, die zich bijna altijd stipt aan bestaande reglementen houden en het onderwijs op die scholen natuurlijk meer uit een paedagogisch oogpunt beschouwen. Iemand, die geacht moet worden het leven, de nooden en behoeften, de ontwikkeling van de Chineesche maatschappij in Indië te kennen, zal beter kunnen aangeven, welke practische eischen aan het voor Chineezen bestaande onderwijs te stellen zijn.

In de Chineesch Maleische pers heeft men zich druk gemaakt over de invoering van het Chineesch als leervak op de Hollandsch Chineesche scholen. „De Javabode" verwedt een goed ding, dat die zoogenaamde drang naar onderricht in de landstaal niet voortkomt uit het Chineesche volk in Indië, en wanneer de betrokken ambtenaar voor Chineesche zaken eens op de Hollandsch Chineesche scholen naging, hoeveel leerlingen daarvan buiten de schooluren les krijgen in de landstaal, zou hij kunnen constateeren, dat die drang eigenlijk niet heel groot is.

Suikerdaling en Catastrofe suikervervoer.

De Soerabaja-couranten melden:

Tengevolge van den grooten aanvoer van suiker van den nieuwen oogst, zijn vele speculanten gedwongen de suiker met verlies te verkoopen.

De prijs voor Juni-levering is gedaald van 8.05 tot 7.95, terwijl binnenkort nog grooter daling wordt verwacht.

Door de geringe suikerverscheping vreest men, dat spoedig de pakhuizen te Soerabaja vol zullen zijn. Alsdan kunnen de suikerwagens niet meer gelost worden.

Ondanks de vermeerdering in 1914 van het wagenpark met 400 suikerwagens, wordt onvermijdelijk een catastrofe in het suikertransport verwacht.

Een tentoonstelling van Inlandsche schilderkunst.

Uit Samarang wordt medegedeeld, dat in October op het terrein van de koloniale tentoonstelling vermoedelijk in het paviljoen voor Handel een tijdelijke expositie van Inlandsche schilderkunst zal gehouden worden. Deze expositie zal ongeveer tien dagen duren en moet tot doel hebben, de schilderkunst, die nu reeds door vele Inlanders beoefend wordt, te bevorderen. Aangezien men een groote deelname verwacht, zal de bepaling gemaakt worden, dat een samen te stellen jury uit de verschillende, ingezonden olieverfschilderijen en aquarellen een keuze zal doen van de stukken, welke zij waard acht tentoongesteld te worden. Als bekroningen zullen 3 geldprijzen van *f* 100, *f* 75 en *f* 50 beschikbaar worden gesteld.

Het voornemen bestaat, om deze bijzondere kunsttentoonstelling op te luisteren met eenige schilderijen van den bekenden Raden Saleh.

Een begijntje.

Het Soer. Nwsbld. schrijft:

Hijgend van drift kwam zij hedenmorgen ons bureau binnenstappen, liet zich op een stoel neerploffen, zoodat deze verdacht begon te kraken, en begon met luide stem haar verontwaardiging uit te galmen, over hetgeen haar gisteravond op den pasar malem overkomen was.

„Ontzettend, meneer, vreeselijk gewoon, ik vond het toch zoo eng, ja. Ik durf 't u haast niet te vertellen, maar ik acht het in het belang van de zedelijkheid dat u er eens iets over schrijft."

Wij spitsten de ooren, over zedelijkheid hooren wij altijd graag spreken.

„Wel meneer, gisterenavond ben ik met mijn zuster (het is eigenlijk geen zuster van me, maar we gaan met elkaar om als zusters) op den pasar malem geweest, en waren we daar ook in die tent van eene meneer Masri. „Stamboel" noemen ze het, geloof ik. Neen meneer, wat ik daar gezien heb, verschrikkelijk gewoon.

Die vrouwen doen toch zoo eng met hun lichamen, als ze dansen, dat ik niet anders dacht, of ik was in de tijden van Sodom en Gomorra terugverplaatst, en ik voelde van schaamte (spreekster was minstens 51 jaar) het bloed naar mijn wangen stijgen. Want toen werd het nog erger, en begonnen die vrouwen met hun lichamen te draaien, dat mijn zuster (die is toch zoo kuisch aangelegd, meneer, maar ze is ook drie jaar ouder dan ik) haastig opstond en me mee naar buiten trok. Wil u gelooven meneer, dat ik Zondag dominee haast niet onder de oogen durfde te komen! En nu wil u zeker wel een stuk er over schrijven...

Toen keek ze ons aan, en ze staarde, en ze barstte uit: „Maar, lieve Hemel, ik heb u daar gisteravond ook gezien, u was daar met den hoofdcommissaris van politie, en ik heb u beiden zien lachen...... De wereld gaat ten onder......... de tijden van Sodom en Gomorra komen terug........." en strompelend ging ze heen.

Suriname.

De laatst ontvangen Surinaamsche bladen brengen belangrijke beschouwingen over de vraag waarom de negerbevolking van den landbouw afkeerig is of schijnt en, in verband daarmede, over de vraag of men het recht heeft den neger lui te noemen. In zekeren zin is dit alles nog nagalm van de debatten in de Tweede Kamer bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1914.

De eerste vraag hebben wij in het vorige jaar te dezer plaatse behandeld en toen als onze meening te kennen gegeven dat de negerbevolking zich van den landbouw afkeert, omdat onder de gegeven omstandigheden, voor haar daarin geen behoorlijk levensonderhoud is te vinden. In een zeer belangrijk artikel behandelt „De West" van 22 Mei den toestand van de klein-landbouwers in het district Saramacca, waar de ziekte der cacaoboomen groote verwoestingen heeft aangericht. „Als men — aldus het blad — aan de Saramacca ziet welke uitgestrekte cacaovelden door Creolen zijn aangelegd, dan komt het billijkheidsgevoel in opstand tegen de in hare algemeenheid stel-

lig onjuiste beschuldiging van zekere kamergeleerden: dat de neger lui is.

Men heeft hier niet te doen met perceelen aangelegd op zoogenaamde vestigingsplaatsen, waar van gouvernementswege gezorgd is voor de inpoldering en de hoofdloozing. Neen, in Saramacca heeft de nijvere hand van den landbouwer zelf de terreinen ontboscht, polderdammen opgeworpen, afvoerkanalen gedolven, enz. Daar is het terrein in den letterlijken zin aan de natuur ontwoekerd. En als men dan ziet, dat er Creolen zijn die rusteloos hun gronden hebben uitgebreid, tot zij kleine plantages geleken, dan moet men erkennen: dat zijn geen luie menschen.

Voor die menschen — voor die niivere zwarte landbouwers — is de krullotenzieke een ontzaglijke ramp geweest. Saramacca was twintig jaar geleden het welvarendste kleine- landbouwdistrict. De opbrengst der perceelen was ruim voldoende om van te leven en de cultuur steeds uit te breiden. Zonder de krullotenziekte zou zich hier mettertijd hebben ontwikkeld die welvarende kleine landbouwstand, die in Frankrijk wordt beschouwd als een der hechtste steunpilaren van 's lands welvaart. Hoe is dat alles veranderd!"

„De West" laat het niet bij de beschrijving van den tegenwoordigen toestand, maar geeft middelen ter verbetering aan de hand, die alleszins de aandacht van het Koloniale bestuur en van de Regeering verdienen.

Omtrent den Saramaccapolder kreeg het blad den indruk dat eindelijk de tijd schijnt gekomen om de vruchten te plukken van de groote werken onder leiding van den ingenieur Havelaar ondernomen.

De polder is voltooid en overal gewaterpast, zoodat men nu kan aanwijzen welke gedeelten voor de teelt van staande gewassen en welke voor rijstbouw geschikt zijn.

Verder schrijft het blad:

„Nu de Saramaccapolder voltooid is en door voortgezette uitgifte van perceelen herschapen wordt in een der grootste landbouwvestigingen der kolonie, zijn de omstandigheden geboren waaronder, volgens het advies der commissie van 1908, behoort te worden overgegaan tot spoorwegaanleg naar Saramacca.

Niet alleen die commissie trouwens, maar van alle zijden is van den aanvang af als van zelf sprekend aangenomen, dat bij tot standkoming van den polder een spoorweg dwars door de landbouwvestigingen naar de Beneden-Saramacca zou worden aangelegd. Zelfs is vaak overwogen, of niet zonder polder, dit spoorlijntje, waardoor een district van meer dan duizend gronden en plantages een snelle verbinding zal krijgen met de hoofdstad, gerechtvaardigd is.

De lijn Paramaribo-Beekhuizen-Bakramasanga-Tawajari-Uitkijk-Voorzorg is slechts 36 K.M. De aanleg wordt geschat op een millioen, met inbegrip van de noodige emplacementen, locomotieven, rijtuigen, enz.

Er is alle reden om aan te nemen, dat dit lijntje zich best betalen zal, vooral wanneer in aansluiting daaraan een behoorlijke rijweg langs de oevers der Saramacca wordt aangelegd, waarop zich een verkeer van automobielen enz. zal ontwikkelen. Zoodra de weg er is, zal dit verkeer zich vanzelf ontwikkelen."......

Ten slotte meent het blad „dat een verbinding met Coronie via de Coesewijne veel meer raison zal hebben, wanneer de reis tot Voorzorg in een paar uur per spoor kan worden afgelegd. Een afmattende reis per vaartuig, eerst door het kanaal, daarna door de eindelooze Saramacca, vervolgens door den doorsteek en dan weder de kilometers lange vaart door Coesewijne en Coppename, enz. — zooals de route thans is voorgesteld — zal zeker niet erg bevorderlijk zijn aan het verkeer. Met behulp van een spoorweg tot Voorzorg, zal de reis naar Coronie gemakkelijk in één dag kunnen worden afgelegd. Ook uit dit oogpunt verdient dus de spooraanleg aanbeveling."

* *

„Suriname" van 29 Mei schetst het ontstaan van de kleine gronden bovenbedoeld aldus:

„De man, die zich op den kleinen landbouw wilde toeleggen, ging een contract aan als arbeider in de goudvelden.

Dat was de eenige gelegenheid voor hem om geld over te houden.

Wij hebben ze telkens en telkens ontmoet, de gouddelvers die ons vertelden dat zij zich hadden laten employeeren om geld te krijgen „om een grondje te gaan maken".

En de meeste zwarte klein-landbouwers in Saramacca, die wij spraken, hadden een goudboschtijd achter den rug.

De bewering is niet dat alle gouddelvers aspirant-kleinlandbouwers waren. Maar die uit de districten vast allen. Als er dan genoeg, soms na jaren, bij elkaar was, dan kocht de man een corjaaltje en ging in het district exploreeren, d. w. z. naar een open perceel zoeken.

Had hij een geschikt terrein gevonden, dan wendde hij zich tot den Secretaris van het district of tot een landmeter om de aanvraag voor het perceel van 2 HA. te doen. Kosten minimum ƒ12.15. Had hij zijn perceel, dan sloeg hij wat levensmiddelen en gereedschappen in. En ging aan den arbeid.

Het land werd ontboscht, terwijl in de eerste dagen in de corjaal, waarboven een dakje van palmbladeren was opgeslagen, de nacht werd doorgebracht. Soms werd een onderkomen bij een vriendelijken buur gevonden. Zoodra een plekje schoon gemaakt was, werd daar een kampje opgetrokken: vier sparren in den grond en een dakje daarboven.

Een hangmat diende tot bed. Was er een vrouw bij — en dat gebeurde wel eens — dan werd boven het kampje een zolderkamertje ingericht, waarvan de vloer bestond uit aaneengevoegde sparren; een laddertje werd gefabriceerd en het echtelijk nachtverblijf was klaar.

Met noesten ijver werd de ontbossching voortgezet. Als een akkertje of wat geveld was, werden gauw een paar gaten in den grond gemaakt, het hout daarin gestopt en het verdere gedaan om houtskool te branden — voor de eerste verdienste. Daarna de bedelving. De terreinen langs de Beneden Saramacca ziin laag en voortdurend onder water, en de mangrove spreidt er zijn worteinet in een cirkel van soms 10 M. straal rond den stam. De voordammen konden daarom meestal slechts op grooten afstand van de rivier worden aangelegd. Maar het hoofdloozingskanaal diende tot in de rivier gegraven te worden. De worsteling met den weeken modder, de wortelvertakkingen en de zware stammen van de mangrove — nog verzwaard door heirlegers van muskieten en nog venijniger mampieren — was geweldig.

De tropische zon, die fel schroeit, of de tropische regen, die plotseling den man overviel in zijn werk, maakten dit niet aangenamer.

Men moest dat bijgewoond hebben om 't te begrijpen.

En bij dien zwaren, moeitevollen, pijnlijken arbeid was de voeding schamel. Enkele vingers bananen — of wat cassave, voor de afwisseling — met wat haringwater, (de tot een koude saus gekookte pekel waarin de haring geimporteerd wordt) ziedaar het menu van den zwoeger.

Zoo gauw als het terrein er voor geschikt was, werd mais, een snel rendeerend gewas, uitgezaaid.

Geleidelijk werd het terrein verder ontgonnen en wat meer bijgeplant: bananen, aardvruchten en ten slotte cacao, welke laatste in dubbelen zin de vruchten van den arbeid moest afwerpen.

Wie zou mogen beweren, dat het aldus op de natuur veroverde perceel den kleinlandbouwer niet dierbaar was. Voorzeker, de aanleg was niet altijd zoo heroïek; soms werd een door een voorganger half ontgonnen terrein in huur verkregen. Ook ging weleens de aanvankelijke inspanning verminderen, vooral als door misoogst ten gevolge van de grillige seizoenen, of door anderen tegenspoed, de moed gebroken werd en de middelen gingen ontbreken om 't verder uit te houden.

Maar de regel was als door ons beschreven. En als 't geen gewezen goudarbeider met een duitje op zij — een ƒ50 à ƒ100 — was, maar een armzalige plantage-arbeider, dan was de strijd nog harder, ging het ook moeizamer, moest bij anderen gewerkt worden om te blijven leven.

Hadden de menschen dadelijk goede voorlichting gehad en den noodigen steun, de kleine landbouw ware thans in een verder stadium van ontwikkeling en zou misschien, zich evenals de groote ondernemingen, bijtijds op de koffieteelt toegelegd hebben en nu een heel eind dichter bij de verlossing uit de misère tengevolge der cacaoziekte zijn".

* * *

Naar „D e W e s t" van 26 Mei verneemt heeft de Minister geseind, dat hij voorloopig bezwaar heeft om Slootwijk te doen deelnemen aan de bacovencultuur.

„De Rotterdamsche combinatie heeft harerzijds verklaard, bereid te zijn om het maximum van 40.000 bossen per verscheping eenigszins te verlagen, in welk geval dan echter later geen verhooging meer mogelijk zal zijn."

Ons wil het voorkomen, dat het einde van de bacovenmisère nog niet te overzien is. De zaak is dan ook inderdaad uiterst moeilijk te regelen.

Curaçao.

De uitvoer der kolonie over het 1e kwartaal 1914 bedroeg: van Curaçao ƒ367.493, waaronder aan strooboeden ƒ97.718 en aan phosphorzure kalk ƒ84.974, van Aruba ƒ43.496, waaronder aan goud ƒ15.002, van Bonaire ƒ30.074, van St. Martin ƒ22.932, van St. Eustatius ƒ9.680 en van Saba ƒ894.

* * *

De „Cur. Crt." schrijft:

„Bij den Kolonialen Raad is ingediend een ontwerp-verordening tot aanvulling der ontwerp-verordening, waarbij voorloopig wordt vastgesteld de koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1915, zooals die ontwerp-verordening door den Kolonialen Raad is goedgekeurd, bevattende de volgende crediet-aanvragen:

Artikel 15bis. Toelage aan een inspecteur van het onderwijs ƒ4500."

* * *

De lang verwachte Inspecteur zal dus komen en hopen wij, dat met zijn komst het onderwijs eene betere phase zal intreden.

* * *

Uit dezelfde Courant nemen we nog het navolgende over:

„In Juni zal onze haven aangedaan worden door de „Seeberg Steamship Line Inc., waarvan de hoofdzetel te Mobile (Alabama) gevestigd is. Deze stoomvaartlijn zal een tweewekelijkschen dienst onderhouden tusschen

Mobile, Galveston, New Orleans, Colon, Columbia, Curaçao en Venezuela.

Agent is de heer A. R. Myerston".

* * *

De heer De Marchena schreef in de „Vrijmoedige" van 20 Mei j.l. een „open brief" aan den Gouverneur. Daar deze brief, handelende over de reeds dikwijls behandelde onderwijs-kwestie, geen nieuwe gezichtspunten opent, meenen wij te kunnen volstaan met de enkele vermelding.

In hetzelfde nummer van „De Vrijmoedige" komt een ingezonden stuk voor van Mej. Emma van Eps, onderwijzeres aan de openbare lagere school, de zoogenaamde Emma-school.

Het ingezonden stuk beoogt een pleidooi te geven voor deze school en is een bewijs voor het besef van plicht van Mej. van Eps en voor haar goed hart, maar is weinig ontzenuwend voor de beweringen van den heer de Marchena. Wij zouden zeggen, dat hare woorden deze eerder bevestigden. Het navolgende nemen wij uit genoemd stuk over:

„De heer de Marchena, als Curaçaonaar, weet immers met hoevele hinderpalen, moeilijkheden en tegenwerking wij te kampen hebben! Zoo wij Gods water over Gods akker lieten loopen, dan zou eerlang de Emma-school niet meer bestaan. Zoowel het Hoofd der school als ik stellen onze uiterste poging in het werk om haar in stand te houden. Met een gerust geweten kan ik zeggen, dat ik meer dan mijn plicht doe, want, niet zelden is het gebeurd dat er jongens in de eerste klasse (de mijne) geplaatst werden, die slechts Engelsch of Spaansch verstonden, doch wat hunne kennis in het vereischte betrof, wel direct naar de tweede klasse hadden kunnen gaan, maar wegens het niet kennen van de Hollandsche taal in mijne klasse moesten zitten. Die jongens heb ik in drie maanden tijds klaar gemaakt voor de 2e en zelfs voor de 3e klasse.

De onderwijzer behoort het kind dat hij onderwijst lief te hebben: ik ben 't volkomen eens met een ieder, die dit zegt. Niettegenstaande dat onze school door volkskinderen wordt bezocht, is zij mij na aan het harte en gevoel ik groote sympathie voor die kinderen.

De schijn bestaat, dat in de eerste klasse de kinderen niet allen precies op gelijke hoogte zijn, en dat er onwillekeurig twee afdeelingen moeten ontstaan; maar dit hebben wij aan twee omstandigheden te danken: 1o. aan het schoolverzuim der kinderen; en 2o. aan onze verplichting om op alle tijden des jaars leerlingen aan te nemen; er blijft ons geen andere keuze over als wij de school willen behouden. Ontzaglijk veel moeite kost het mij om een klasse te vormen: 't is bijna niet te doen! In het verleden jaar heeft het Hoofd om hulp voor mij gevraagd, en aanvankelijk scheen men er moeite voor te zullen doen, doch alsnog is er niets van gekomen. Wat het schoolverzuim aangaat, kan ik de verzekering geven, dat de meeste van die kinderen wegblijven wegens gebrek aan kleeren en schoenen. Men moet niet vergeten, dat het kinderen van armoedige ouders zijn. Als prijs krijgen dikwijls zij die de school het minst verzuimd hebben, een pak kleeren, schoenen of een hoed. M.i. zou het beter zijn, als er onderzocht werd, wie ze 't meest noodig had en zoodoende die arme kinderen in de gelegenheid stellen, de school op behoorlijke wijze te bezoeken.

Persoonlijk heb ik mij van het feit kunnen vergewissen, dat er leerlingen van de Emma-school zijn, die dolgraag op school willen komen, maar geen voldoende kleeding bezitten om zulks te kunnen doen.

Er zijn verscheidene voorbeelden geweest van jongens, die onze school hebben verlaten om op de Hendrik-school te worden geplaatst en daar in vrij hooge klassen konden zitten en van anderen, die direct aangenomen werden in voorname magazijnen van Israëlietische kooplieden in de stad, wier patroons hoogst tevreden over hunne prestaties zijn, — bewijzen toch, dat het onderwijs hier niet zoo slecht is als de heer de Marchena beweert, en is dàt billijk? Moeten de pogingen, die wij doen om er iets van te maken, over het hoofd gezien en alle over één kam geschoren worden, omdat daar elders iets niet in den haak is? Zoo ver ik den heer de Marchena beoordeëlen kan, is hij te eerlijk man om zijne bewering te blijven volhouden en, zoo ja, nu de tijd zal het leeren en...... in God we trust!

De onderwijzeres 4e klasse aan de Emma-school,
EMMA VAN EPS."

Curaçao, 14 Mei 1914.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Pestbestrijding.

A. S. schrijft over de pestziekte en hare bestrijding te Madioen het een en ander in de „Sinar Djawa":

Op de hoofdplaats zijt men tal van huizen zonder dak; dat zijn de woningen, waar pestgevallen zich hebben voorgedaan. Buiten de hoofdplaats zijn loodsen opgericht met pannen gedekt en kèpang (bamboe vlechtwerk) omwonden. Honderden pestlijders zijn daarin opgenomen, omdat hunne buren rechts en links aan deze ziekte waren overleden. Vroolijk staan hunne gezichten niet. De ligging dezer loodsen op een laag en modderig terrein is ook niet bevorderlijk voor een goed humeur. Als er iemand in Madioen aan de pest overlijdt, dan moeten alle medebewoners van het sterfhuis in zoo'n pestbarak opgenomen worden. De buren komen in een andere barak terecht. De goederen worden niet meegenomen, maar bij anderen gedeponeerd, omdat de huizen gedesinfecteerd moeten worden. Het vervoer geschiedt voor eigen rekening.

Vreemd vindt schrijver 't, dat de goederen, zelfs de kleedingstukken van de medebewoners van het sterfhuis, ook bij anderen gedeponeerd worden. Het groote nut van de barakken ziet hij evenmin in voor degenen, die de buren geweest zijn van den overledene, want over dag mogen zij gaan waar zij willen, des nachts moeten zij in de barakken slapen.

De sterfhuizen worden ontsmet, maar de meubels en de andere goederen, die zich daarin bevinden niet. Schrijver vindt dat alles louter komedie. De brigades zelf zijn z.i. de verbreiders van de pest. Hij vraagt: Waarom wordt in de sterfhuizen geen zwavel gebrand en wordt daarna niet alles met carbol schoongemaakt?

Hij vervolgt: In Batoe (Malang) wordt de uitbreiding van de pest toegeschreven aan de zorgeloosheid en de onreinheid der Javanen. De voorschriften van het Bestuur worden niet opgevolgd; de Inlanders werken niet mee, de kleeren, gedragen door iemand, die aan de pest is overleden, worden weggehaald door de familieleden, nog vóór dat de dokter-djawa last heeft kunnen geven ze te verbranden.

Een Studiefonds.

Aan alle regenten, patihs, wedonos, ambtenaren bij den pandhuisdienst en verschillende andere hoofden op Java en Madoera zijn circulaires gezonden, om daarop zooveel mogelijk handteekeningen te krijgen, met het doel een studiefonds op te richten voor „'s lands kinderen en kleinkinderen ten eeuwigen dage", zoo heet het in dit rondschrijven. Het is uitgegaan van de onderwijzersvereeniging te Blitar, waar reeds meer dan duizend handteekeningen verkregen zijn. Verder is een request aan den Gouverneur-Generaal gezonden, met verzoek machtiging te verleenen maandelijks ½ pCt. van de traktementen te doen korten en de aldus verkregen gelden te deponeeren in 's lands kassen of de een of andere Bankinstelling ten bate van het hiervoren bedoelde studiefonds. De hulp zal verleend worden voor het onderwijs op alle soorten van scholen: Fröbelscholen, lagere, Mulo, Hollandsche, Inlandsche, H. B. S., landbouw- en ambachtsscholen, ook Technische Hoogescholen en Academies in Europa, al naar mate der wenschelijkheid of noodzakelijkheid. Dit verzoek is volgens de „Pembrita Betawi" toegestaan; doch de gelden van de inhoudingen der traktementen verkregen, mogen niet in 's lands kas gedeponeerd worden, wèl bij de een of andere Bank. Plaatselijke comité's zullen op de afdeelingshoofdplaatsen gevormd worden, terwijl een Centraal Comité te Bilitar gevestigd zal zijn. In de eerste plaats zullen kinderen van ambtenaren geholpen worden, maar ook andere kinderen kunnen voor hulp in aanmerking gebracht worden en zulks ter beoordeeling van het Centraal Comité.

De voor de studies gemaakte kosten zullen later van het te verdienen traktement worden terugbetaald, volgens een op te maken tarief. Bij overlijden of ziekte, waardoor de ambtenaar niet meer in staat is om te werken, houdt deze verplichting tot verdere terugbetaling der voorgeschoten gelden op. Volgens berekening kan maandelijks een som van ƒ 15000 ontvangen worden. Alsdan kunnen al dadelijk een honderdtal kinderen in Europa geholpen worden, behalve nog zij, die hunne studies op Java volgen. Alle andere kleine studiefondsen zullen nu in dit groote fonds opgelost worden. (P. Betawi).

Een Informatiebureau.

Volgens de „Sinar Djawa" is de afdeeling Semarang van Boedi Oetomo voornemens daar een Informatie-bureau op te richten, waar allerlei inlichtingen gevraagd en verstrekt worden voor werkgevers en werkzoekenden (zoowel mannelijke als vrouwelijke). Zoo noodig zullen de betrekkelijke advertenties in de Hollandsche en Inlandsche kranten geplaatst worden, opdat zij onder de oogen mogen komen van directies der groote maatschappijen, hoofden van cultuur- en andere ondernemingen. De kosten der advertenties en porti komen voor rekening der aanvragers. In een algemeene vergadering, mede bijgewoond door Raden Kamil, Raden Atmodirono en Raden Sastrowidjono, djaksa van Sragen, als afgevaardigde van het Hoofdbestuur, werd tot de oprichting van gemeld bureau besloten.

De Vrouwenbeweging.

De heer Hadiasmoro heeft, volgens evengenoemd blad, den toestand der vrouwen besproken in een vergadering van Boediwanito, welke door vele vrouwen werd bijgewoond, wel een bewijs, hoe deze thans wakker geworden zijn, ook mede naar ontwikkeling en vooruitgang streven.

In de eerste plaats had spreker het over de plichten der vrouw, welke z.i. bij alle ontwikkeling en vooruitgang, niet uit het oog verloren mogen worden. Iedereen is er nu van overtuigd, dat meer nog dan de mannen, de vrouwen mede kunnen werken om de Inlandsche maatschappij tot hoogere ontwikkeling te brengen. Hoe ook de ontwikkeling van de mannen door onderwijs als anderszins bevorderd wordt, die zal geen hooge vlucht kunnen nemen, ja dikwijls tegen gehouden worden, indien de vrouw dom gehouden wordt. Daarom moet de vrouw terdege onderricht worden. Zij brengt hare kennis en ontwikkeling bij hare kinderen over. Zij is daartoe aangewezen, meer dan de mannen. Zij moet dus in de eerste plaats weten, hoe zij hare kinderen moet onderwijzen en opvoeden. Maar zij dient ook een goede huisvrouw te zijn, die de huishouding ordelijk weet te bestieren, de financiën zuinig en met overleg beheert. De man, wil hij vooruit komen, moet zich in zijn huis rustig en gezellig gevoelen. 't Is zoo jammer, dat vele vrouwen nog zoo weinig bewust en doordrongen zijn van deze hare hooge plichten. Er zijn vrou-

wen, die in haar ijver om de kennis lezen en schrijven te vergaren, haar plicht als vrouw en moeder verzuimen, het eten klaarmaken geheel aan een kokkin en de kinderen aan hun lot overlaten. Dit verkeerde gevolg mag de ontwikkeling van de vrouw natuurlijk niet hebben. De door haar opgedane kennis moet dienstbaar gemaakt worden voor het algemeen, in de eerste plaats voor haar man en haar kinderen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Khen Ching Hwei.

In 't begin van Mei jl. had, volgens de „Perniagan" te Patekoan (Batavia) de eerste samenkomst plaats van de vereeniging van leerlingen en onderwijzers van de Tiong Hoa Hwe Koan-scholen, de Khen Ching Hwei geheeten. Bijna alle leden van de besturen dezer vereeniging en van de T. H. H. K. van Batavia waren aanwezig; ook van andere plaatsen waren belangstellenden overgekomen. De voorzitter, de heer Tan Kim San, opende de vergadering, heette allen welkom, bedankte voor de belangstelling en zette het doel uiteen van de Khen Ching Hwei, n.m.: bevordering van eensgezindheid en samenwerking tuschen de onderwijzers en de leerlingen van de Chineesche scholen te Batavia. Dit is niets nieuws voor Batavia; vroeger heeft een dergelijke vereeniging bestaan; zij werd opgericht door een zekeren Kang Yoe Wee, maar ging spoedig daarna uit elkaar. 't Is niet te hopen, dat zulks met de nieuwe vereeniging ook gebeuren zal. Mevrouw Kooyker zong bij deze gelegenheid een Engelsch lied; zij werd op de piano geaccompagneerd door mejufrouw Fries. De heer Tan King Loen, secretaris van de Khen Ching Hwei, hield een voordracht in 't Engelsch. De zendelingleeraar A. H. Fisher, liet teekeningen zien van het hemelruim en de hemellichamen: zon, maan en sterren, hunne beteekenis, verhoudingen enz. Deze rede werd ook in 't Engelsch gehouden, daarna in 't Maleisch vertaald door genoemde heeren Tan King Loen en Tan Kim San. Mejuffrouw Tan Tuno, dochter van laatstgenoemde, hield in 't Chineesch een voordracht over samenwerking en eensgezindheid, welke in 't Maleisch werd overgebracht door Mejuffrouw Khoe Tin Moy, dochter van den Luitenant Khoe A Tan. De meisjes-leerlingen zongen een Chineesch liedje. De gasten werden onthaald op wijn en beschuit.

Tegen S. I.

De Perniagan gaat voort met haar critiek op de actie van de S. I., en schrijft onder meer: „bevordering van handel, nijverheid en vertier zijn ook opgenomen in 't programma van de S.I.; alles dus wat betrekking heeft op stoffelijke welvaart, rijkdom enz. Doch maatregelen, die genomen moeten worden in het belang van de volksgezondheid en de lichamelijke ontwikkeling zijn daarin niet opgenomen. Dit teekent wel den Javaan, die slechts gevoel heeft voor het geld. Wij vragen ons af: of de Javaan wel in staat is alle krachten in te spannen om tot welvaart en rijkdom te komen? Wij zeggen, dat hij zonder hulp van anderen, die geestelijk krachtiger zijn, daartoe niet in staat is. En dan nog: waar zijn de financieele middelen van de S. I.? Wil zij nog iets anders, dan wat het Gouvernement van N.-I. reeds gedaan heeft en nog doet? Kan zij scholen oprichten, meer en beter dan de bestaande inrichtingen van lager, middelbaar en hooger onderwijs, de landbouw-, ambacht- en vakscholen enz., zoowel hier als in Europa? Kan zij voor de padi-kultuur meer doen dan het Gouvernement tot nu toe gedaan heeft, o.m. de productiviteit van den grond te verhoogen? Wat een eigenwaan, wat beeldt zij zich in, dat zij meer zou kunnen doen voor 's lands welvaren, voor onderwijs, ontwikkeling enz., dan het Gouvernement gedaan heeft? Op welke wijze wil de S. I. nu zelf deze zaak in handen nemen? Wil zij dit mir nichts, dir nichts (sic) maar aan de leiders overlaten. „Masa bodo" (die zullen het wel beter weten). En wie zijn die leiders? Zijn het deskundigen op het gebied van de volkswelvaart, landbouw, grondbemesting, zaadpadi, irrigatie, verbetering en zorg van de verschillende voedingsgewassen, van het credietwezen? Waar zijn de geschikte leiders van de S. I.? Du sprichst ein groszes Wort gelassen aus, wat de schrijver in het Maleisch vertaalt met: Kau bitjara sombong, sabarlah. Het Gouvernement heeft in 't belang van den landbouw landbouwscholen opgericht. Wil de S. I. die in elke afdeeling oprichten? Waar is het geld, om niet te spreken van de leeraren? Waar moeten dezen vandaan gehaald worden? Wat in Nederland en N.-I. met behulp van alle beschikbare krachten en middelen na jaren nog niet tot stand gebracht is kunnen worden, zou dit de S. I. gedaan kunnen krijgen, zij die het geld niet heeft, de krachten, de middelen, de noodige kennis niet bezit, wie alles ontbreekt, wat noodig is, om volledige uitvoering aan haar programma te geven. Zij wil Landbouwvereenigingen oprichten, maar de Javaansche landbouwer is met zijn kennis van de bewerking en beplanting zijner bouwgronden tevreden. De grond levert hem zonder veel arbeid voordeel genoeg op. Meerdere moeite wil hij zich daarom niet getroosten om meer voordeel van zijn grond te trekken. Van de S. I. besturen is niet te verwachten, dat zij op dit gebied veel zullen uitwerken. Wat wil zij met betrekking tot handel en nijverheid, vischvangst en scheepvaart? Wat is op dit gebied van de leiders te verwachten? Waar zijn de handels- en nijverheidsondernemingen? De S. I. bestaat nu reeds twee jaren, het aantal leden is toenemende, zeggen de leiders; maar de leiders zelf moeten nog geleid worden. Dan heeft de S. I. toch geen reden van bestaan, als zij niet kan uitvoeren, wat zij voornemens was te doen. De S. I. lijdt aan zelfoverschatting (sombongken diri). Zoo zal het ook gaan met de bevordering van de volksgezondheid. Hoevele honderden dokters djawa en Inlandsche artsen oefenen hun beroep niet uit in de kampongs? Wat werken zij uit? Worden hunne voorschriften opgevolgd? Steenen worden op hen in de kampongs geworpen. Hoevele inlanders zijn niet in dienst bij Europeanen, maar hoevelen zijn er, die de zindelijkheid, reinheid op lichaam, in huis en kleeding betrachten, zooals zij die van de Europeanen zouden hebben kunnen afzien? Onder de Inlandsche ambtenaren treft men velen aan, die schurft op hun lichaam hebben. In hunne woningen huizen vlooien, luizen en ander ongedierte. Kom maar eens in hunne z.g. badkamers en no. 100, en overtuig er u zelf van. Elke nieuwe woning is na drie maanden door Inlanders bewoond te zijn, voor Europeanen en Chineezen niet meer geschikt wegens de smerigheid, de vieze lucht, die u er uit tegenwaait. Van Gouvernementswege is voor het onderwijs gedaan, wat gedaan kon worden. Zeker, men kan naar meer verlangen, maar die z. g. „dorst naar onderwijs" moet nog blijken. De absenties zijn op de Inlandsche scholen grooter dan op de Europeesche, op de dessascholen het grootst. Wat hebben deze dessascholen al niet een geld gekost! En wat een moeite om ze staande te houden! Er kan en moet meer werk van de algemeene volksopvoeding gemaakt worden. Maar wat zien wij in stede van dien? Allerlei gekke dingen gebeuren, om den leden het hoofd op hol te brengen en onrust te veroorzaken. Er moet een betere keuze van leiders en bestuurders gedaan worden, die in staat zijn de leden door onderwijs en ontwikkeling op goede banen te brengen en te houden. Dan zal men van de S. I. en hare leden gaan houden, wat nu niet het geval is.

Hadji-invloed.

De Bioscoop-gezelschappen nemen tegenwoordig te Soerabaja hadjis in dienst, op een traktement van *f* 25 's maands, om de Inlanders te verlokken naar de Bioscoopvoorstellingen te gaan. De kleine man gaat er allicht toe over om de hadjis te volgen en te gelooven, meer dan anderen.

Waar blijft hier de veelgeroemde invloed van de S. I.? zoo vraagt de Perniagan?

Een hadji is en blijft altijd in de oogen van den gewonen inlander een „eerbiedwaardig wezen". Hadji Doelmoirs uit Bandoeng werd wegens moord tot 15 jaren dwangarbeid in de ketting veroordeeld en deswege naar Sawahloento verbannen, waar hij in de kolenmijnen moet werken. 90 Inlanders brachten hem tot Tandjong Priok weg, gaven hem meer dan gewone hormat en kusten zijne handen.

Van Vreemde Koloniën.

Pest in Dakar.

Hebben wij de opkomst van pest in verschillende deelen van de tropen te vermelden gehad, een artikel in de „Depêche Coloniale" van 12 dezer geeft bijzonderheden over het uitbreken der plaag in Dakar, de groote haven in Fr. West-Afrika. De plaats is wel zwaar bezocht, zij is dit jaar reeds driemaal door gele koorts aangetast, en de pest stelt haar voor den vierden keer in quarantaine in 't verloop van drie jaren.

Den 11den Mei werd longpest epidemisch verklaard en werden maatregelen voorgeschreven, die echter niet afdoende waren, zoodat de gevallen niet tot een kleinen kring beperkt bleven. Dagelijks kwamen een tiental gevallen voor over geheel Dakar verspreid, en waarvan 95 pct. met doodelijken afloop. Nu werden ingrijpende prophylaxische maatregelen getroffen: een beperkingscordon, opname in het hospitaal van ieder, die met een aan pest overledene in aanraking was geweest, energieke desinfectie van de hutten, of verbranden ervan, wanneer ontsmetting niet mogelijk scheen — en dit was regel.

Goede maatregelen, maar waarvan de noodzakelijkheid door een inlandsche bevolking altijd moeilijk erkend wordt. De bewoners van Dakar, meest overtuigde Mohamedanen, beschouwden de pest als een uiting van Allah s wil, terwijl de maatregelen der overheid dwaze en lastige plagerijen waren. Zij wilden wel sterven, maar niet naar 't hospitaal gaan. Zij wilden hun hutten niet zien verbranden. Zij kwamen vooral op tegen het hun ontnemen van hun dooden zonder dat zij de gebruikelijke ceremoniën konden verrichten, waarvan de overledenen in het hiernamaals nog slachtoffers zouden worden. Er was verzet tegen de uitvoering van 't voorgeschrevene en hierbij dreigde het zelfs niet te blijven.

Het gemeentebestuur staat op gespannen voet met de inwoners. Eenige schijn- en eenige werkelijke onhandigheden, verkeerde invloed van een paar plaatselijke bladen deden een bloedige botsing vreezen. De gouverneur-generaal W. Ponty en de waarnemende gouverneur Antonetti wisten deze met moeite te voorkomen. Het koloniaal bestuur nam zelf de uitvoering der noodige maatregelen in handen, de eigenaars van vernietigde woningen kregen een voldoende vergoeding, barakken werden gebouwd voor de woningloozen. Dit alles werd nu met zooveel tact gedaan, dat de ontsmettingsvoorschriften ook konden worden uitgevoerd. De epidemie is in zoover hevig, dat de aangetasten bijna zeker sterven, maar zij teekent zich niet als erg besmettelijk. Men is er in geslaagd de uitbreiding te beperken. Op een bevolking van 25000 zielen, telde

men den 30en Juni, na 18 dagen, 120 gevallen, waarvan 116 dooden.

Behalve dat wij geen melding vinden gemaakt van rattenvervolging en inenting, gelijkt de pestgeschiedenis van Dakar veel op die in Java. Bijzondere beteekenis ligt voor ons ook in die overeenstemming. Wie over ons oordeelt, wie voor ons te oordeelen heeft lette op de teekenen bij soortgelijke gevallen in andere Mohammedaansche landen. Doet Frankrijk dit op zijn beurt ook, dan kan de groote activiteit, die momenteel ons land kenmerkt, daar ook haar terugslag vinden.

Het Panamakanaal.

Het lange proces heeft dan toch eindelijk tot het gewenschte resultaat geleid. President Wilson heeft het besluit mogen teekenen, waardoor de bevoorrechting der Amerikaansche schepen voor de Kanaaltarieven ongedaan gemaakt is. Is de terughoudendheid van Groot-Brittanië voor de San Francisco-tentoonstelling nu vermoedelijk niet meer te herroepen, verwacht mag worden, dat de Britsche vlag wel, en wel heel goed ook, vertegenwoordigd zal worden bij de internationale vloot, waarmede Wilson de eind-opening (final opening, een aardige tegenstelling in termen) van het Kanaal luister wil bijzetten. Gaven wij onlangs een overzicht van de vele keeren, dat deze doorvaart geopend is en zal worden, deze eindvoorstelling is in Maart 1915 gedacht, zoodat zij onze opsomming, die de officieele plechtigheid op 1 Januari 1915 stelde, nog met eenige maanden verlengt. En aangezien die vloot dan koers zal zetten naar San Francisco, zullen de Britsche en Duitsche regeeringen dan toch nog door een officeel optreden bij de tentoonstellingsplechtigheid een rol gaan innemen.

Een Duitsch-Fransch Marokkogeschil voor 't Haagsche hof?

De in 1906 en 1911 gesloten Marokko-verdragen brengen Duitschland en Frankrijk tot verschil van opvattingen over een paar punten. Een daarvan kan niet lang op een beslissing wachten. De acte van Algeciras bepaalt, dat de uitvoering van publieke werken in Marokko zoodanig uitbesteed moet worden, dat mededingers van alle nationaliteiten een kans hebben door internationale openbare aanbesteding. Volgens de Fr. lezing heeft dit alleen betrekking op werken voor den Staat. De Fr. overheid heeft rechtstreeks onderhandeld met een uitvoerder van een electrische installatie voor Fez, die een gemeentewerk is. Daar is Duitschland tegen opgekomen, het is een werk van algemeen nut en dit acht D. binnen de termen van art. 106 en 107 van de acte van 1906 te vallen. In den Rijksdag heeft zijne Excellentie Zimmermann verklaard, dat D. de kwestie aan scheidsgerecht zal onderwerpen. In dit geval beschouwt men 't Haagsche Hof van Arbitrage als hiervoor aangewezen.

Tooverkracht in Nigeria.

Een der Times-correspondenten, te Kano, heeft op een reis door Nigeria interessante aanteekeningen gemaakt over het daar bestaande geloof in geheime middelen om zich voorspoed te bezorgen of om een ander nadeel te doen komen. Aan zijn mededeelingen ontleenen wij er in de eerste plaats eene, die zoo opvallende overeenkomst heeft met de middeleeuwsche legende in Europa, die o.a. in de Faust geïllustreerd is, dat de vraag zich opdringt, hoe zij naar woest Nigeria is overgebracht, vraag, waarop de schrijver 't antwoord schuldig moet blijven, al is de overeenstemming te opvallend om aan te nemen, dat zij ginds en hier onafhankelijk van elkander wortel geschoten heeft en vastgegroeid is.

Wenscht ge rijk te worden, aldus deelde een inlandsch hoofd mede, dan is het beste middel om het verlangde te bereiken een langen ouden degen te nemen, oud, want alleen dan kan hij bovennatuurlijk vermogen bezitten. Met dit wapen, vast in de hand gehouden, moet ge u, bij middernacht, naar een eenzame plaats begeven. Daar aangekomen stort ge olie over 't terrein uit. Daarna beschrijft ge met den degen een kring om u heen, waarbij de beschreven lijn juist moet sluiten. Hierbij is het noodig voor alles uit te roepen: Wees met mij, o duivel, bij hetgeen ik ga volbrengen!" Eisch om te slagen is bij de uitvoering van deze voorschriften ferm en beslist te handelen, vrees, zelfs in lichten graad, verbreekt het beschermend vermogen, waarvan de loerende booze geesten dan gebruik maken, om zich van u meester te maken.

Zijt ge vast besloten te slagen en verschijnt de opgeroepen duivel, dan moet ge dadelijk den rijkdom of de verlangde zaak vragen. In ruil vraagt hij over hoeveel jaren gij bereid zijt zijn man te zijn. Gij zult dit zoo lang mogelijk willen uitstellen, de kwade geest zal zijn best doen om den tijd te bekorten; houdt ge voet bij stuk, dan geeft hij ten slotte toe. Nooit heeft een duivel een aldus gesloten overeenkomst verbroken, maar op den overeengekomen dag sterft de persoon ook zonder genade en niemand kent de verschrikking van zijn verder lot.

Is 't niet onze oude Mephisto-legende?

Ook een ander middel heeft zijn tijd in Europa gehad. Een bekwaam toovenaar kan, tegen een goede belooning, iemand het vermogen schenken om in het lichaam van een dier over te gaan, b.v. van een reuzenslang, of een krokodil, die bijzonder vermard zijn voor 't bezorgen van rijkdom aan hen, die zich een tijd in hen willen verdierlijken.

Het Britsche rijksburgerschap.

De ook door ons weergegeven botsingen tusschen de opvatting betreffende het recht, dat alle inwoners van 't wereldrijk onder Britsche vlag zouden moeten hebben, om zich zonder belemmering van 't eene deel van dat rijk naar 't andere te verplaatsen, zijn van zoo groot belang, dat wij er nog eens op terugkomen. De „Times" geeft over de mislukte poging van Br. Indische hindoes om zich in Canada te vestigen beschouwingen, waaraan 't volgende wordt ontleend.

Het gezaghebbend blad betwijfelt of die poging instemming kan vinden bij de verstandigsten der leiders in Indië. De ernstige voormannen hebben ingezien, dat het groote vraagstuk waarom het hier gaat, van twee zijden moet worden bezien. Dit is b.v. goed uitgesproken door Mr. Gokhale, die eenigen tijd geleden naar Zuid Afrika gezonden is om er de grieven zijner landgenooten te onderzoeken, speciaal in Natal. Hij bracht aan Z. A. zelf de boodschap, dat in Br. I. de wensch niet bestaat om eenig recht van toelaten te eischen tegen den wil der bevolking ter plaatse zelf. Dit is de erkenning van het recht van zelfbeheer en bestuur der betrokken kroonkolonie. Geheel anders is nu gehandeld met de lading Hindoes aan boord van de Komagata Maru. Hierbij is uitgegaan van een recht, dat onbeperkt zou bestaan voor elk onderdaan van eenig Br. gebied om zich vrij te vestigen in elk gewild deel van het rijk.

Voor den weinig ontwikkelde kan dit zuivere logica lijken, maar wie even nadenkt moet, meent de „Times", terstond de dwaling inzien. Niet de woorden, maar de feiten moet men beoordeelen. Deze geven een vrij volk het recht te bepalen, wie het in zijn land wil toelaten. Dit recht is niet gericht tegen eenige huidskleur, want er zijn blanken, rechtstreeksche onderdanen der kroon, die uitgesloten zijn van vrije vestiging in kroonkoloniën. De uitdrukking: „Br. onderdaan" is dus feitelijk geen talisman, die voor ieder alle deuren opent naar zijn welmeenen.

Hierdoor wordt het burgerschapsrecht van Groot-Brittanië nog geen uitdrukking zonder waarde. Het is een geleidebrief van verdere strekking, dan eenige andere natie vermag te geven, maar pogingen om de beteekenis onwettig uit te breiden kunnen slechts de positie der Indiërs zelf schaden. Deze is reeds moeilijk. Goed opgevoede Indiërs zijn vrij plotseling onder den invloed van westersche denkbeelden gekomen. Onvoldoend voorbereide vraagstukken zijn onder hun zelf-controle en hun verantwoordelijkheidsgevoel gebracht. Begrijpelijkerwijze laten sommigen zich te ver meeslepen door de bekoring van groote woorden en gewaagde gedachten, zonder de voorzichtigheid te kennen, die den Europeaan er toe brengt verbeelding en mogelijkheid te onderscheiden. Het jagen van warm bloed naar de hersenen van Jong-Indië is niet zonder gevaar voor Indië zelf.

De expansiegeest van Br. I. heeft zich reeds naar Afrika, Australië, Nieuw Zeeland gericht. Het is nog niet aan te geven op wat dit alles kan uitloopen. Australië wil er voor de ontwikkeling van zijn noordelijk gebied gebruik van maken, aangezien 't die hulp voor den landbouw onontbeerlijk acht. Zoo zal er te voegen en te passen zijn, maar de „Times" waarschuwt de oplossing niet te willen dwingen door „sophistry en catch-logic".

Wijze woorden, wijze raad, maar...... predikten de Engelschen ook dat het recht der Afrikaansche republieken om zelf te bepalen op welke voorwaarden zij de Britsche onderdanen wilden toelaten, geëerbiedigd behoorde te worden? Was de betwisting van dit recht niet de aanleiding tot den Boerenoorlog? Andere tijden, andere zeden.

De schuldenaars van Groot-Brittanië.

Groot Brittanië heeft reuzensommen te vorderen van overzeesche landen, buiten Europa. Voor 1910 werd het totaal kapitaal op 3 191 684 000 P. St. geschat. De Br. koloniën zijn daar voor ongeveer de helft debet aan. De verdeeling wordt aldus aangegeven, in P. St.:

Br. Koloniën.	
Canada met Newfoundland	372 541 000
Indië met Ceilon	365 399 000
Zuid-Afrika	351 368 000
Australië	301 521 000
Nieuw Zeeland	78 529 000
West-Afrika	29 498 000
Straits Settlements	22 037 000
Andere bezittingen	33 259 000
Andere Staten.	
Argentinië	269 808 000
Brazilië	94 440 000
Mexico	87 334 000
Japan	53 705 000
Chili	46 375 000

Goud in Britsch Guiana.

De gouverneur van Br. Guiana, Sir W. Egerton, deelde onlangs in een zitting van de Kon. Ver. v. landbouw en handel te Georgetown, mede, dat goud is ontdekt bij de zuidgrens der kolonie.

Twee Amerikaansche ondernemers James en Hart hebben reeds aanbiedingen gedaan voor de concessie van 12 mijnen tusschen de bronnen van de Takoetoe en den berg Toekoeroetoe. Het goudland ligt in een boschstreek ongeveer 25 mijlen van de Savane. De weg van Georgetown naar de goudvelden zal een lange en lastige zijn. Per stoomboot is Wisma, aan de Demerary-rivier, dan per rail Rockstone te bereiken, van waar stoomsloepen tot aan de monding van de Potaro brengen. Verder moet van kano's gebruik worden gemaakt ,die tegen stroomversnellingen en watervallen zijn op te werken om de Roepoenoeni te bereiken. Aldus worstelend heeft men tot aan de

Savane te komen, die door te trekken zijn om tot aan de Maniri te komen. Daarna moet de Takoetoe weer stroomopwaarts worden gevolgd tot aan de bron. Alleen een zeer rijke goudvoorraad zou de kosten aan 't noodige vervoer kunnen goed maken. De tocht is te moeilijker, omdat alles mee te voeren is, daar de Indianen in de door te trekken streek niet meer verbouwen dan voor hun eigen onderhoud onontbeerlijk is.

Blijken de verwachtingen niet overdreven, dan zal het terrein vermoedelijk met minder moeite te bereiken zijn over de Amazone-rivier, die stoombootvaart toelaat tot Manaos, van waar Boa Vista zonder veel moeite te bereiken is en dit ligt op slechts 60 mijlen van de goudvindplaats.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau.

Afl. III der Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclopaetisch Bureau, bevat de volgende bijdragen: Aanteekeningen betreffende Habinsaran (ontleend aan de Militaire Memorie, samengesteld door den Kapitein van den Generalen Staf L. Weber) (met kaart No. 1.). — Tocht over Timor (Verslag van den Civiel en Militair Resident van Timor en Onderhoorigheden, C. H. van Rietschoten). — Nota betreffende het Soetanaat Indragiri (Samengesteld door den Ass.-Res. J. J. Lans; gewijzigd en aangevuld door het Enc. Bureau) (met kaart no. 2). — Peureula. Bestuur en Landschapskas (Ontleend aan de Nota van Toelichtingen d.d. 30 Januari 1913, opgemaakt door den Ass.-Res. H. J. Krugers). — Eenige aanteekeningen omtrent heksenmoorden in Midden-Celebes. — Nota van Toelichting omtrent het landschap Geumpang (Samengesteld door den Civiel-Gezaghebber van de onderafd. Pidië, den Majoor der Inf. W. B. J. A. Scheepens. (met kaart No. 3).

Het artikel over heksenmoorden in Midden-Celebes (de overige moeten wegens hun uitvoerigheid hier onbesproken blijven) komt in hoofdzaak op het volgende neer.

In het Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur, deel XLI, blz. 396 e.v., komt een artikel voor „Heksenmoorden en de berechting daarvan", van de hand van den toenmaligen civielen gezaghebber te Posso, G. W. Mazee, welk artikel is overgenomen in de Javabode van 13 Januari 1912 (eerste blad).

Daarop werd bij de behandeling der begrooting van Nederlandsch-Indië, dienstjaar 1913, in het voorloopig verslag „geklaagd over de vele heksenmoorden in Midden-Celebes" en tevens de vraag gesteld „welke maatregelen hiertegen genomen worden". De memorie van antwoord verklaart, dat de voormelde klacht vermoedelijk betrekking heeft op de toestanden vóór de vestiging van ons gezag in die landstreek. Sedert onze bestuursinvloed zich daar laat gelden, zijn de heksenprocessen, evenals het koppensnellen en het onderling oorlogvoeren verboden en wordt aan de desbetreffende verbodsbepalingen door het zoo noodig opleggen van straffen streng de hand gehouden.

Ook bij de behandeling van hoogergenoemde begrooting in de Tweede Kamer der Staten-Generaal kwam de Minister van Koloniën op dit onderwerp terug: „het koppensnellen, menschenoffers, bloedwraak, Godsoordeel, heksenprocessen, slavernij zelfs maken allen een intregeerend deel uit van den godsdienst van de animisten. Alleen door de daad, dat het Gouvernement daar komt met het bevel: „gij moogt dit alles niet meer doen", daardoor grijpt het Gouvernement op geweldige manier, veel sterker dan wij ons kunnen voorstellen, in het godsdienstig bewustzijn van zulk een volk in". (Handelingen Tweede Kamer Staten-Generaal 1912—1913 pag 788).

Het geopperde in de Volksvertegenwoordiging gaf den Resident van Menado aanleiding om verschillende stukken, betrekking hebbende op de berechting van z.g. heksen in Midden-Celebes, der Regeering aan te bieden, terwijl die gewestelijke bestuurder onder overlegging van het reeds gemelde artikel in de Javabode zijne ambtenaren bij schrijven van 8 Februari 1912 verzocht om van de onderwerpelijke aangelegenheid v.z.n. kennis te nemen en zich daaromtrent geheel op de hoogte te stellen.

Het bleek nu, dat op tweeërlei wijze tegen dit kwaad opgetreden kon worden. Volgens de eene wijze moest de van hekserij beschuldigde deswege voor de landschapsrechtbank terecht staan en dan veroordeeld worden tot verbanning naar een veilig oord — Togean, Gorontalo — zoo noodig met een kleinen onderstand ten laste van het landschap.

De andere manier om het euvel tegen te gaan bestond in het bestraffen van heksenmoord met verbanning of dwangarbeid in, dan wel buiten den ketting, naarmate er verzwarende omstandigheden aanwezig waren, als: het uit den weg ruimen van ooggetuigen, roof e.d. Tot staving van deze opvatting diende het feit, dat de Tordja het zeer gewoon acht om heksen te dooden, zoodat hij dus volgens eigen begrippen geen misdadiger is. Wordt hem nu door het opleggen van straf bijgebracht, dat dergelijke handelingen volgens onze inzichten onjuist zijn, dan zou dientengevolge de heksenmoord van zelf verdwijnen. Inhaerent aan dit middel was de bescherming der van hekserij verdachten door scherper bestuurstoezicht vooral in tijden van ziekten en plagen en door hen uit hunne omgeving te verwijderen, zonder dat deze maatregel in de oogen der bevolging op straf zou mogen gelijken.

In deze gewichtige aangelegenheid werd nu het advies ingewonnen van den bekenden Toradja-kenner, den zendeling-leeraar Alb. C. Kruyt. Zijn advies luidde: dat het hem niet goed voorkwam de van hekserij beschuldigde personen te doen verbannen buiten het landschap, daar de Toradja er niets van zal begrijpen, dat iemand, die vrijgesproken wordt van hekserij, toch wordt verbannen. Al geschiedde deze verbanning in het belang van den persoon zelve, zij zou toch als een zeer zware straf (voor den Toradja ongeveer gelijkstaande met den dood) beschouwd worden. Verder achtte hij het gevaarlijk om zaken als hekserij voor een rechtbank te brengen, daar hekserij tot het geloof behoort en de uitspraak dus alleen kan berusten op het geloof of een persoon heks is of niet, want er is steeds evenveel vóór als tegen de aangehaalde feiten te zeggen. Daarom moet het Bestuur niet uitmaken of in hekserij geloofd moet worden of niet en dus ook niet of dit al dan niet moet worden gestraft, het bestraffe alleen den moord op dergelijke personen gepleegd, met aanneming van verzachtende omstandigheden.

Ook Dr. Adriani, die eveneens langen tijd studie heeft gemaakt van land en volk der Toradja's, werd uitgenoodigd in deze kwestie zijn meening kenbaar te maken. Volgens hem behoort de houding van het Bestuur te wezen als volgt:

1e. Uitdrukkelijk te eischen, dat de van hekserij beschuldigden aan het Bestuur worden uitgeleverd.

2e. De beschuldigden in de nabijheid der bestuursvestiging te doen wonen, zoodat zij onder onmiddellijk toezicht en bescherming van het Bestuur staan.

3e. Degenen, die schuldig zijn aan het dooden van heksen en weerwolven te verbannen, omdat zij gehandeld hebben in strijd met den hun bekenden uitdrukkelijken wil van het Bestuur, waaraan zij zich hebben onderworpen. Voor de straf van verbanning zijn de Toradja's zeer bang, zij weten, dat zij spoedig heimwee krijgen, omdat (naar hunne meening) een deel van hunnen levensgeest in hun vaderland achterblijft. Waar dus geen verzwarende omstandigheden aanwezig zijn, mag verbanning als de meest geëigende straf worden beschouwd. Als verbanningsoord worde liever een Christenland als de Minahassa dan een Mohammedaansch land als Gorontalo of Togian gekozen."

De uitgebrachte adviezen gaven den Resident van Menado aanleiding om de heksenmoorden in de Toradjalanden te doen bestrijden op de wijze als in het schrijven van den heer Adriani aangegeven. Daarbij moest echter nauwkeurig in acht genomen worden, dat een en ander alleen gold voor heksenmoorden in de meest strikte beteekenis van het woord, waarbij dus het volksgeloof als zeer verzachtende omstandigheid in aanmerking wordt gebracht. Het dooden van personen ter voorkoming van ontdekking van heksenmoorden, van familieleden der heks (of van den weerwolf), alsmede moorden om kennelijke stoffelijke bijbedoelingen of uit wraak onder voorgeven van heksenmoord, dienen als moord of doodslag berecht en gestraft te worden.

Het jaar 1913 en de Indische beweging.

Bij de drukkerij „De Toekomst" te Schiedam verscheen van de hand van den heer E. F. E. Douwes Dekker: „Het jaar 1913 in zijn beteekenis voor de Indische beweging."

De schrijver is van oordeel, dat de gebeurtenissen in 1913 ten aanzien van de Indische partij van dien aard zijn geweest, dat in spijt van de verbieding der Partij door de Regeering van Ned.-Indië meer dan ooit noodig is de historie vast te leggen zij het in zeer globale trekken.

In zeker opzicht wil dit geschrift dan ook wezen het tweede jaarboek van de Indische partij (het eerste werd samengesteld door den heer J. G. van Ham en verscheen te Bandoeng), al ontbreken thans uit den aard der zaak opgave van afdeelingen en ledental.

De heer Douwes Dekker zegt in zijn Voorwoord er van overtuigd te zijn, dat de tijd niet meer ver af kan wezen, dat de Indische Partij in Indië zal herleven in projectie naar buiten, waar zij nog leeft in haar innerlijk wezen in de overtuigingen en denkbeelden der leden en aanhangers.

Over Prins Mangkoe Negara.

Indertijd hield de majoor H. C. Kerkkamp een lezing over „Het Ned.-Indische leger, na invoering van eene voorloopige militie op Java", waarbij hij zich met voorliefde beriep op het volgende aan de „Locomotief" ontleende bericht:

„Door Prins Mangkoe Negara is bepaald, dat alle onderdanen van zijn gebied, die mannelijke kinderen hebben, verplicht zijn deze naar de lagere scholen te zenden; wanneer zij die hebben afgeloopen, moeten de jongelieden een tijd lang in het Legioen en wanneer die diensttijd achter den rug is, kunnen uit de ex-soldaten de ambtenaren Mangkoe Negaran worden gekozen."

Mijne Heeren, riep de heer Kerkkamp triomfantelijk uit, dat is dus een militie op Java buiten ons om. Het Legioen heeft een infanteriesterkte van een bataljon.

Nu moet volgens een mededeeling van W. in het Mei Nr. van het Ind. Mil. Tijdschr. gebleken zijn, dat het bovenstaande niet juist is.

W. schrijft n.l.:

„Het bericht omtrent het verplichte schoolbezoek en de daarop volgende inlijving is beslist onwaar. Prins Mangkoe Negara is een verklaard tegenstander van schoolbezoek en herhaaldelijk heeft de Resident van Solo den Prins moeten aansporen het schoolbezoek, zelfs voor zijn naaste familieleden, meer aan te moedigen. Wat de inlijving betreft, bestaat alleen de bepaling dat ieder familielid en ieder civiel ambtenaar een zoon aan het Legioen moet afstaan uit vrijen wil melden zich bijna uitsluitend zonen van bekels aan, daar zij dan gemakkelijker later aan een baantje komen. Oppassers enz. worden zooveel mogelijk uit gewezen militairen gerecruteerd. Vroeger kon niemand een civiele betrekking verkrijgen voor hij in het Legioen had gediend, zulks is in 1902 veranderd.

Van eene poging zelfs om eene stelselmatige omwisseling van het actief dienend gedeelte is nimmer iets gebleken. Het aantal mindere militairen met een diensttijd van 1—6 jaar bedroeg in Februari 1914 respectievelijk 86—62—72—80—82—60 (gemiddeld 74), van 7—12 jaar respectievelijk 23—34—32—28—29—36 (gemiddeld 31) van 13—18 jaar respectievelijk 30—17—15—10—12—12 (gemiddeld 16), van meer dan 18 jaar 43. Het verliespercentage na de twee 6 jarige tijdvakken was dus respectievelijk pl.m. 60 pCt. en pl.m. 50 pCt. Het aantal gewezen, levende militairen bedraagt totaal pl.m. 2000, terwijl 897 afgerichte personen in de laatste 10 jaren het Legioen verlieten. Tengevolge van de nieuwe bepalingen omtrent inkomsten en pensioenen is het verloop in den laatsten tijd aanmerkelijk geringer geworden. Het totaal over 1908—1910 bedroeg 342, over 1911—1913 264".

Grensregeling op Timor.

Ter drukkerij van Korthuis te 's-Gravenhage verscheen: „De nieuwe regeling der grenzen tusschen Nederlandsch- en Portugeesch-Timor, door F. Fokkens, oud-resident, gewezen lid der gecombineerde grensregelingscommissie. Wij hopen op dit boekje, waarvan de tekst vergezeld gaat van vijf oorspronkelijke fotos en twee schetskaartejs, terug te komen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 24: De producten van Siam, door Dr. J. Dekker. — Het tappen van hevea, door Dr. A. J. Ultée. — Economisch overzicht van Ned.-Indië de Straits-Setllements, Burma en Siam. — Regeling voor de uitgifte van gronden in erfpacht in de Buitenbezittingen. — Amerikaansche Sumatra tabak. — Bepalingen betreffende het Panamakanaal. — Kultuurberichten (Robustakoffie-kultuur en tusschenkultures. — De malaise in den Indischen productenhandel). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen. Enz.

Weekblad voor Indië.

Belangrijkste inhoud van No. 5. Een nabetrachting (over het jubileumnummer), door M. v. G. — De tweede gezagsmagneet, door M. v. G. — De Inlandsche bestuursambtenaren, door Javaan. — De opening van het Treub-laboratorium te Buitenzorg (met afb.). — De races van de B. B. W. S. te Batavia (met afb.). — De nieuwe stoomer van den Rotterdamschen Lloyd (De „Insulinde"). — Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg).

De Indiër.

In No. 34 treffen we o.m. de volgende bijdragen aan: Indië's opgang, door S. B. — De beteekenis van een Maleisch politiek dagblad, door D. D. — De geest onder de Javanen. — Van der onvrijen vrijheidsstrijd (vervolg), door D. D. — Hervormingsbeweging op Ceylon. — Uit de pers (Dividend en volksgisting. Enz.).

* * *

Ten slotte de titels van eenige recente publicaties:

A Malay manual with grammar, reading, exercises, and vocubularies, London, Kegan Paul. (Trübner's language manuals, edited by J. H. Freese).

Forschungen im Innern der Insel Neu-Guinea, von Dr. L. Schutze. Mit Karten, Tafeln u.s.w. (Mitteilungen aus den Deutschen Schutz-gebieten. Ergängzungsheft Nr. 11).

De irrigatiewerken op de onderneming Djatiroto (vervolg). (Indisch Bouwkundig Tijdschrift, Maart 1914).

Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw in Nederlandsch-Indië gedurende 1913. (Batavia, Ruygrok en Co.). (Publicatie van de afdeeling Nijverheid en Handel. 1914. No. 1).

Verslag van de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1912. (Batavia, Landsdrukkerij).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

VERGADERING van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West", op *Zaterdag 11 Juli 1914*, ten 1½ ure n.m., in zaal no. 5 van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage.

(N.B. Door omstandigheden moest de vergadering worden verschoven van 4 op 11 Juli).

Agenda:

1. Notulen van de vorige vergadering (zie K. W. van 11 Juni j.l. No. 24).
2. Bespreking van de agenda voor de Algemeene vergadering.
3. Benoeming van den heer M. C. Brandes te Hilversum tot lid van de Studie-commissie.
4. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De wd. Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op *Zaterdag 11 Juli 1914*, ten 2½ ure n.m., in zaal no. 5 van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage.

(N.B. Door omstandigheden moest de vergadering worden verschoven van 4 op 11 Juli).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de vorige Algemeene Vergadering (zie K. W. van 28 Aug. 1913, No. 35).
3. Het jaarverslag van de Vereeniging over 1913 (zie K. W. van 30 April 1914, No. 18).
4. Het jaarverslag over 1913 van den Inlichtingendienst (zie K. W. van 26 Maart 1914, No. 13).
5. Idem van de Studie-commissie (zie K. W. van 2 April 1914, No. 14).
6. Idem van het Koloniaal Arbeids- en Informatie-Bureau (zie K. W. van 16 April 1914, No. 16).
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1913.
8. Begrooting voor het jaar 1915.
9. Benoeming van leden in de Commissie tot onderzoek van de rekening en verantwoording over 1914.
10. Voorziening in 10 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door overlijden, vertrek of periodiek aftreden der navolgende leden:

a. Dagelijksch Bestuur:
A. B. J. Prakken, onder-voorzitter (periodiek aftreden).
J. G. W. van Driel Krol, secretaris (vertrek).
b. Amsterdam:
E. A. H. van der Heide (overlijden);
C. de Vries (periodiek aftreden).
c. Apeldoorn: I. Gerdes Oosterbeek (periodiek aftreden).
d. Arnhem: L. A. H. Lamie (periodiek aftreden).
e. 's-Gravenhage: Mevr. M. ten Bosch-Bosscher (periodiek aftreden).
f. Haarlem: W. F. L. Boissevain (vertrek).
g. Leiden: H. W. Scheuer (periodiek aftreden).
h. Studentenafdeeling Leiden: W. J. Beck (vertrek).

Gestelde candidaten:

a. Dagelijksch Bestuur:
Ondervoorzitter: 1. R. Zuijderhoff.
2. J. A. Soetens.
Secretaris: 1. E. F. Grooss.
2. Mej. A. J. van Loghem.
b. Amsterdam:
Vacature van der Heide: 1. T. P. Almerood.
2. H. F. Roldanus.
Id. C. de Vries: 1. C. de Vries.
2. S. van Lier Szn.
c. Apeldoorn: 1. I. Gerdes Oosterbeek.
2. G. Koldewijn.
d. Arnhem: 1. L. A. H. Lamie.
2. H. J. M. Baumann.
e. 's-Gravenhage: 1. Mevr. M. ten Bosch-Bosscher.
2. Mej. M. M. G. Maarschalk.
f. Haarlem. 1. J. P. H. J. Brondgeest.
2. H. F. Wagenaar Reisiger.
g. Leiden: 1. H. W. Scheuer.
2. Mr. E. Rijke.
h. Studentenafd. Leiden: 1. Mej. N. Worthington.
2. M. A. Bouwman.

11. Statuten-wijzigingen:

Artikel 5.

De 4e alinea te doen luiden:

„Leden zijn zij, die een jaarlijksche contributie van minstens *f* 2.50 betalen, met dien verstande, dat zij, die reeds lid zijn op *f* 1.—, *f* 1.50 of *f* 2.— 's jaars, tot geen hoogere contributie verplicht zijn."

Als laatste alinea aan art. 5 toe te voegen:

„Leerlingen van inrichtingen van M.U.L.O., middelbaar of gymnasiaal onderwijs en van vakscholen, kunnen tegen betaling eener jaarlijksche contributie van minder dan *f* 2.50, met een minimum van *f* 0.50, het recht verkrijgen de van de Vereeniging uitgaande vergaderingen, lezingen, enz. bij te wonen. Zij hebben geen stemrecht en ontvangen niet het orgaan der Vereeniging. Op de contributie dezer jongelieden is het bepaalde in art. 13 niet toepasselijk."

Artikel 10.

De laatste drie alinea's te doen luiden:

„De binnen het gebied eener afdeeling wonende leden der vereeniging staan geldelijk en administratief onder het bestuur dier afdeeling. Hierop kan echter door het hoofdbestuur uitzondering worden gemaakt voor afdeelingen van bijzondere corporaties, als b.v. studenten- of jongelieden afdeelingen."

„De buiten eene afdeeling wonende leden staan geldelijk en administratief onder het hoofdbestuur der Vereeniging, met dien verstande, dat aan iemand, lid zijnde eener afdeeling, bij verhuizing naar eene plaats, niet tot eenige afdeeling behoorende, op zijn daartoe aan het hoofdbestuur gedaan verzoek, door dat bestuur kan worden vergund als lid dier afdeeling beschouwd te blijven."

„Het grensgebied der afdeelingen wordt, in overleg met de afdeelingsbesturen, door het hoofdbestuur vastgesteld."

„Geschillen omtrent het bepaalde in de laatstvoorgaande drie alinea's, worden beslist door het hoofdbestuur."

Artikel 13.

De 1e alinea te doen luiden:

„De afdeelingen met eigen administratief- en geldelijk beheer storten jaarlijks in de kas van het hoofdbestuur 40 pct. van de contributie van iederen persoon, die op 1 Januari van eenig jaar lid der afdeeling is en zijne contributie heeft betaald, uitgenomen voor de leden-begunstigers, die het lidmaatschap verkregen door eene bijdrage van minstens *f* 100 in eens te storten".

„De bijdragen dezer leden-begunstigers worden aan het hoofdbestuur ter kapitaliseering afgedragen."

De 2e alinea van art. 13 (welke thans 3e alinea wordt) te doen luiden:

„Van alle erfstellingen en van alle legaten of schenkingen van boven de *f* 100.—, aan eene afdeeling gemaakt,

giften daaraan gedaan van minstens *f* 100.— (waaronder niet te verstaan de bijdragen van leden, bedoeld in het eerste lid van dit artikel) moet aan de kas van het hoofdbestuur 25 pct. worden afgestaan, tenzij dit in strijd is met eene door den gever gemaakte bepaling."

De wijzigingen van de artikelen 5 en 10 maakten reeds een onderwerp van bespreking uit in de vorige algemeene vergadering, de wijziging van artikel 13 kwam ter sprake in de laatste hoofdbestuurvergadering bij het opwerpen van de vraag, op welke wijze te voorzien in de toenemende kosten van het hoofdbestuur en meer evenredigheid te brengen tusschen de bedoelde contributies en het daarvan af te dragen deel aan het hoofdbestuur, ter voorziening in de bij een behoorlijk nakomen van het doel der vereeniging stijgende onkosten. (N.B. De zelfkosten van het Koloniaal Weekblad, dat gratis aan de leden wordt toegezonden, bedragen meer dan thans voor elk lid aan het hoofdbestuur wordt afgedragen, zoodat de inkomsten van het hoofdbestuur bij het toenemen van het aantal leden steeds achteruit gaan).

12. Het Dagelijksch Bestuur te machtigen eventueel op de statutenwijzigingen de goedkeuring der Regeëring te vragen en desvereischt de nadere veranderingen voor die goedkeuring aan te brengen.
13. Mededeelingen:
    a. betreffende het Koloniaal Weekblad;
    b. omtrent de deelneming aan de Koloniale Tentoonstelling te Semarang;
    c. aangaande nauwere samenwerking van het Koloniaal Arbeids- en Informatie-Bureau met het Ministerie van Koloniën;
    d. aangaande de in overweging zijnde plannen tot samensmelting van de Vereeniging „Moederland en Koloniën" met de Vereeniging „Oost en West."
14. Vaststelling van de plaats waar in 1915 de Algemeene Vergadering zal worden gehouden.
15. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De wd. Secretaris,
E .F. GROOSS.

Van het Informatie-bureau:

Leeraar aardrijkskunde voor M. O. in Ned.-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in de aardrijkskunde aan een hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f*1000 (duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met drie vierjaarlijksche traktementsverhoogingen elk van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden) 's maands.

De uit te zenden leeraar, die zoo spoedig mogelijk zal moeten vertrekken, zal zich schriftelijk moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens vergoeding voor uitrustingskosten als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's Gouvernements dienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 25 Juni 1914 bij een op zegel geschreven request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1o. hunne akten van bevoegdheid;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats;

3o. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor zij geloot hebben, en,

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraar wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De activiteits-bezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Bouwkundig Ingenieur voor Ned.-Indië.

Ter benoeming tot ingenieur voor de gouvernementsgebouwen in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een bouwkundig ingenieur, in het bezit van het diploma bedoeld bij art. 118 der Hoogeronderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 25 Juni a.s., bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten de vereischte stukken overleggen.

De bezoldiging van een ingenieur voor de gouvernementsgebouwen bedraagt *f* 400 's maands, welke door 2 tweejaarlijksche verhoogingen en 4 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot *f* 1000 's maands kan stijgen.

Na 3 jaren actieven dienst op de evengenoemde maximumbezoldiging van *f* 1000 's maands kunnen de ingenieurs voor de gouvernementsgebouwen, in geval van ijverige en trouwe plichtsbetrachting en bij voldoende bekwaamheid, benoemd worden tot hoofdingenieur voor de gouvernementsgebouwen, op eene bezoldiging van *f* 1200 's maands, met dien verstande, dat niet meer dan één ambtenaar van dien rang in actieven dienst kan zijn.

De activisteitsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Bouwkundige Teekenaars.

Ten behoeve van den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd twee bouwkundige teekenaars met langjarige praktijk in het samenstellen van ontwerpen op bouwkundig gebied.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, terwijl bij gebleken geschiktheid en goede plichtsbetrachting later, bij vacature, benoeming tot bouwkundige kan volgen op eene bezoldiging van *f* 400 (vierhonderd gulden) 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 (eenhonderd gulden) 's maands.

Aan de uitzending is verbonden:

.a vrije overtocht, c. q. ook voor het wettig gezin, naar Indië als gouvernementspassagier der 2de klasse;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den vorengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Juli a.s., bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, met overlegging van:

a. hunne bewijzen van practische werkzaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente waarvoor zij geloot hebben.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal de lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moeten blijken.

(Nederlandsche Staatscourant van
10 Juni 1914, No. 133).

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 22 Mei 1914, No. 41.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan Dr. J. C. Koningsberger, 8 m. aan den machinist H. R. W. Hamel, 9 m. aan den opzichter G. E. Gephart, 9 m. aan den onderwijzer B. B. Borghardt, 9 m. aan den ambtenaar E. P. Cchevalier, 9 m. aan den ass.-resident L. Ch. A. Fonteijn, 9 m. aan den inspecteur P. Schokker, 10 m. aan Mr. L. Lamberts, 10 m. aan den ingenieur A. Perelaer, 1 jaar aan den leeraar D. J. A. Westerveld, 1 j. aan den administrateur H. M. J. Manuel, 1 jaar aan den administrateur H. J. Egter van Wissekerke, 1 jaar aan den werktuigkundige J. Lieverst, 2 jaar aan den onderwijzer J. H. Boddendijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de kantoorchef P. H. Vogelzang.

Benoemd: tot ass.-resident voor de politie te Semarang J. A. H. S. Hanozet Gordon en van Meester-Cornelis C. J. Feith, tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Medan Mr. A. J. Gazan de la Meuse, tot commissaris van politie 2e kl. A. van Daalen en J. A. H. Görtz, tot predikant te Semarang J. Brink, tot 2e commies G. L. F. Engko en J. W. A. van den Abeelen, tot onderwijzeres te Salatiga mej. C. A. Zweedijk, tot onderwijzer te Magelang B. R. Dekker, te Padang A. J. A. van Driem.

Overgeplaatst: naar Probolinggo de onderwijzer L. Elsbach.

Militair Departement.

Verleend: 10 m. verlof aan den majoor der inf. A. J. Gooszen.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapiteins der inf. H. A. van Marle en C. J. Ott.

Bevorderd: tot majoor de kapiteins der infanterie J. M. Baretta, E. Kiliam en W. C. Pruis.

Uit de Javasche Courant van 26 Mei 1914, No. 42.

Civiel Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan den administrateur B. van Raalten, 8 m. aan Mr. A. W. de Haan, 11 m. aan den inspecteur R. G. A. Schreiner, 1 jaar aan den onderwijzer F. J. Wegener, 1 jaar aan den commies A. C. Smith, 8 m. aan den opzichter P. W. Lensink, 1 jaar aan de onderwijzeres mevr. M. F. de Zwaan-Noll, 6 m. aan den politieopziener L. F. Kloet, 1 jaar aan den inspecteur J. H. Ziesel, 9 m. aan den inspecteur J. A. D. G. Correljé, 1 jaar aan den hoofdpolitieopziener J. Schrijver, 8 m. aan den ass.-resident W. F. J. Kroon, 9 m. aan den ingenieur B. von Faber, 1 jaar aan den ingenieur A. N. van Meerten.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies G. E. Pasper, de klerk J. Camerling, de adjunctchef J. W. H. van Lookeren, de klerk G. Camphuynder, de klerk N. F. Wijmer, de telefoniste A. M. Geertsema, de klerk Ph. Ch. G. Breuer.

Benoemd: tot commies te Salatiga P. Busselaar, tot procureur-generaal bij het Hooggerechtshof Mr. G. André de la Porte, tot commies te Kediri J. Urich, tot boekhouder G. C. Nauta, tot onderwijzeres mej. H. Ch. F. Janssen, tot gouv. geneesheer Ch. Th. Franck, tot architect K. G. H. N. Thörig, tot controleur in de res. Soerabaja D. J. Duursma, tot onderwijzer te Djember W. J. H. Schreinemackers, te Weleri G. J. van Kuyk, te Makassar F. H. Broes, tot onderwijzeres te Amboina Mej. B. M. Hartog.

Militair Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan den 1en luit. W. G. Pluim Mentz, 8 m. aan den kapitein W. C. Plet, 8 m. aan den paardenarts J. N. A. C. Scheepens, 11 m. aan den kapitein Ch. M. A. Quack.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein A. Ch. Hoedt.

Benoemd: tot instructeur van het korps barisan op Madoera de kapitein A. J. Ensink.

Overgeplaatst: naar het 8e bat. de kapitein C. G. Bach, naar het 13e bat. de 2e luit. J. van der Heide, naar het L. H. 2e depot. bat. de 2e luit. J. Slagter, naar het 13e bat. de 1e luit. W. J. P. van Beek, naar het L. H. 2e depotbat. de onderluit. D. Julius.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Soemedang van den kapitein J. W. de Bruïne.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatie-lessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS;
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Nachtlichten

25 cts per doos van 8, 10 en 12 stuks.

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage, Bankastr. Theresiastr. 87. Tel. 226. Tel. 444.
Scheveningen, Fred. Hendrikl. 70. Tel. 306.
Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn. Willemstraat 9. Tel. 49.

GEOPEND:

Modelhuis SWEELINCK

SALON-, EET- en SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN.

Kantoor-Meubelen, enz. enz. - Behangerij.

Aanbevelend, JOH. RIJPSTRA & Co.

46, Sweelinckplein 46, Den Haag.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Brengt een bezoek aan BOEATAN

Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

Vanaf Heden GROOTE UITVERKOOP bij

E. van der HORST,

BURGWAL S, b.d. Wagenstraat. DEN HAAG.

Van de nieuwste artikelen
VOILE FLEURÉ
DAMASSÉ
BROCHÉ
MOIRÉ
ELYSÉE
FROTTÉ
VERTIGE

ZEER GESCHIKTE ARTIKELEN VOOR INDIË.

Al deze artikelen worden voor de helft der gewone prijzen uitverkocht. — Alle goederen, niet naar genoegen zijnde, worden gaarne omgeruild.

Stoomververij en Chemische Wasscherij C. HOYER.

WINKELS: Prinsegracht 124, Telefoon 7224.
Passage 11.
Piet Heinstraat 25, Telefoon 7227.

FABRIEK: Prinsegracht 124-124a, Telefoon 7224.

Levering op verlangen binnen **binnen 24 uur ZONDER** prijsverhooging. 7332

R. J. ZORGE DE RAUMONDE, Grossierderij in diverse Wijnen

Verkoop aan Particulieren tegen ENGROSPRIJZEN, bij elke hoeveelheid.

EXPORT NAAR INDIË.

DEN HAAG, Witte de Withstraat 1a.

ROTTERDAM — GRONINGEN.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

Kleermakers

DEN HAAG. Telefoon 4214. HEERENGRACHT 38.

Prima Stoffen, Elegante Coupe, Solide Fournituren

Uitsluitend Engelsche en Fransche Stoffen.

STALEN OP AANVRAAG.

Aanbevelend, VAN SEVENTER & PALUDANUS.

HET BLOUSEN-HUIS,

PH. BIERMAN.

Hoogstraat 21. DEN HAAG. Telefoon 7293.

BLOUSES.
PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN
JAPONNEN

in alle genres. Extra groote maten.

'N KLEINTJE KOFFIE

van

REUSER & SMULDERS

Wagenstraat 48 - Den Haag

't fijnste.

Overal verkrijgbaar in pakken van - - - - - $2\frac{1}{2}$ ons 35 cent.

A. C. H. JANSEN,

Kantoorboekhandel.

Aert v. d. Goesstraat N°. 37

TELEFOON SCHEV. 495.

G. L. NIJENHUIS.

PRINSEGRACHT 132a. LIJSTENMAKERIJ.

Schilderijen-, Spiegel- en Platenhandel, Inramen
van alle mogelijke Wandversiering, Vergulden enz. 491

SOLIDE EN BILLIJKE BEDIENING.